

Toplota.

(Učna slika, češki spisal J. Hronik.)

Osnova: Toploto razvija: 1. solnce, 2. ogenj, 3. drgnenje in tolčenje, 4. naše telo a z gibanjem se pomnoži.

Pripravi špiritovo svetilko ali svečo, žveplenke, nekoliko trsák, kovinski gumb, kladivo, leseno klado!

Izpeljava.

1. Prijazno sije danes solnce v našo šolsko sobo. Pridi, le pridi, pohiti k nam ljubo solnce, vsaj te imamo radi. Pokaži, kaj zmoreš dobrega storiti. Kar vas je pri solncu zastavite svetlobo z rokami, da ne bode moglo svetiti. Kaj čutite na rokah?

Toploto (gorkoto), prav prijetno toploto pošilja nam solnce od teh daljnih višin. O kako si nam mil, dobri nebeški poslanec. Pridi k nam večkrat, le pridi in pogrej naše ude, da se okrepčajo za delo!

Naš ded je celo zimo po tebi zdihoval. Danes je vstal prvič s svoje postelje, vsedel se na stolček pred vežo, da bi se te navžil, ljuba solnčna toplota. Pohiti k njemu ter pogrej njegove mrzle ude! Njegov žalostni obraz se razjasni, njegova usta se razgovore in lepih pripovedk pove nam mnogo.

Sijaj, sijaj solnčice,
Na moje drobno srčice!

Kdo še zna basen o solncu in vetru?

2. Kadar si po zimi, milo solnčice, malo toplote k nam pošiljalo, bilo nam je hudo. Naš ded iskal jo je drugej. Veš milo solnce, kdo ga je mestu tebe vsaki dan grel? (Odgovori učenec.)

(Učitelj prižge svečo ali svetilko in zapali trsko, med tem se pripravijo učenci za odgovor. *)

Ogenj v peči je pogrel njegove otrple ude.

Ohničku náš, teplovčko máš. Ogenjček náš, toploto imaš. (Učenci gledajo ogenj, ponove skupno te besede.)

3. Po zimi, zgodaj, ko je dedek z ležišča vstajal, bilo je vedno malo toplote.

*) Ni preveč, delati tako znane poskuse, ker z njimi se priveže pozornost učencev k razlagi.

Solnce še ni svetilo, ali ako je svetilo, takrat je še prav malo grelo, a ogenj v peči še ni gorel. Vesta li, ti solnce in ogenj, kako si je ded do toplote pripomogel?

(Učitelj si mane roki, kakor to delamo, kadar nas zebe.) Kdo hoče mesto solnca in ognja odgovoriti?

Toplota radi drgnjenja rok ni bila Bog si vedi kako velika, a nekoliko ga je le pogrelo.

Poskus. a) Pritisni ta gumb k obrazu, I! (Učitelj da mu kovinast gumb, kateri je mrzel.)

Te li gumb greje ali hladi? Gumb sem nekoliko časa drgnil ob tablo. Pritisni ga sedaj k obrazu! Te li sedaj greje ali hladi?

Drgnite si (mencajte) roki!

Z drgnenjem se dela toplota. Namestu besede „dela“ bodemo rekli „razvija se“. Ponovi še jedenkrat ta stavek, a namestu „dela“ reci „razvija se“!

Mencajte roke in recite skupno ta stavek:

Z drgnenjem se razvija toplota.

Kaj toploto razvija? Povejte vse, kar toploto razvija?

Toploto razvija solnce, ogenj, drgnenje. Ponovilo

Poskus. b) Pritisni k licu isti del kladiva, s katerim navadno zabijamo. Je li hladno ali gorko? Hočem nekoliko časa tolči po tej leseni kladi. Pritisni sedaj isti del kladiva ko prej?

Kje se še toplota razvija?

Toplota se razvija pri tolčenju.

Tolčite pest ob pest in izgovorite ta stavek še jedenkrat. Povejte, kje se še drugej razvija toplota z drgnenjem ali tolčenjem?

(Kde se tluče, klepá, tam je pani Teplá).

Kjer se kleplje, tolče, tam postane vroče. Ponovite vse, kaj toploto razvija? Kdor ne ve vsega, pove naj le jeden del, za jedenkrat bodem tudi s tem zadovoljen.

4. Jaz poznam še jedno reč, v kateri se toplota razvija. Ni to ne solnce, ne ogenj, niti ne zahteva ona reč, da bi jo drgnil ali tolkel. Pomislite! Hočem vam pomagati. To je lepa peč, katero ima vsak, ter jo vedno in povsod se saboj

nosi. Kdor dela ali teče, tega njegova peč močnejše greje, ko onega, ki ne dela, sedi ali leži. Po naši smrti prejenja ta peč greti. Kdo pozna to peč?

Da, naše telo je ta peč. (Preidemo na to k branji.)

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

XIX. O ponavljanji preskušnje učne usposbljenosti za meščanske šole.

C. kr. deželni šolski svet razglša c. kr. okrajnim šolskim svetom nastopni razpis: Z. 2765

L. Sch. R. Aus Anlass eines bestimmten Falles hat das h. k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht mit dem Erlasse vom 16. October l. J. Z. 15392 unter Bezug auf Art II. Punkt 13 und Art III. Punkt 9 der Ministerial-Verordnung vom 31. Juli 1886 Z. 6033 (M. V. Bl. Nr. 52) angeordnet, dass Candidaten, welche bei der Befähigungsprüfung für das Lehramt an Bürgerschulen reprobiert wurden, eine neuerliche Prüfung stets vor derselben Prüfungscommission abzulegen haben, wenn sich die Prüfung auch nur bezüglich eines einzelnen Prüfungsgegenstandes als wiederholte Prüfung darstellt.

Hievon wird der k. k. Bezirksschulrath zur entsprechenden weiteren Veranlassung in Kenntnis gesetzt.

K. k. Landesschulrath.

Laibach, am 2. November 1893.

Für den k. k. Landespräsidenten:

A. Schemerl m. p.

XX. Za knjižnice priporočena knjiga.

C. kr. deželni šolski svet razglša c. kr. okrajnim šolskim svetom nastopni razpis: Z. 2784

L. Sch. R. „Die Schädlinge des Obst- und Weinbaues. Ein Volksbuch für Jung und Alt, zur Kenntnis und erfolgreichen Abwehr des verbreitetsten Ungeziefers“ mit 2 Farbentafeln enthaltend die gefährlichsten Raupen von Ei bis zum Schmetterling und die übrigen Hauptschädlinge, von

Heinrich Frhr. von Schilling, Frankfurt an der Oder, Verlag Trowitzsch und Sohn, Preis per Exemplar sammt den Farbentafeln 1.50 Mark, bei Abnahme von 10 Exemplaren 1.25, von 30 Exemplaren 1 Mark. Dieses Buch wird zur Anschaffung für Lehrer- und Schülerbibliotheken empfohlen.

K. k. Landesschulrath.

Laibach, am 2. November 1893.

Für den k. k. Landespräsidenten:

A. Schemerl m. p.

XXI. Kdaj je dajati izpustnice.

C. kr. deželni šolski svet razglša c. kr. okrajnim šolskim svetom nastopni razpis: Z. 2959

L. Sch. R. Der Landesschulrath findet hiemit anzuordnen, dass die Entlassungszeugnisse den Schülern der allgemeinen Volksschulen nur einmal und zwar erst dann ausgestellt werden, wenn die Schüler ihrer ganzen Schulpflicht im Sinne des § 17 des Landesgesetzes vom 29. April 1873 L. G. Bl. Nr. 21 und des § 4 des Landesgesetzes vom 28. Februar 1874, L. G. Bl. Nr. 6 vollkommen Genüge geleistet, sohin ausser der Alltags- auch die Wiederholungsschule ordnungsmässig absolviert haben.

Hiemit wird der hierortige Erlass vom 12. Juni 1878 Z. 995, insofern er mit der vorliegenden Anordnung im Widerspruche steht, ausser Kraft gesetzt.

K. k. Landesschulrath.

Laibach, am 10. November 1893.

Für den k. k. Landespräsidenten:

A. Schemerl m. p.